

INBRENG VERSLAG VAN EEN SCHRIFTELIJK OVERLEG

Binnen de vaste commissie voor Onderwijs, Cultuur en Wetenschap hebben enkele fracties de behoefte om vragen en opmerkingen voor te leggen over de brief van de Minister voor Primair en Voortgezet Onderwijs d.d. 22 december 2022 inzake staatsexamens voortgezet onderwijs (Kamerstuk 31 289, nr. 531).

De voorzitter van de commissie,
Michon-Derkzen

De adjunct-griffier van de commissie,
Arends

Inhoud

- I **Vragen en opmerkingen uit de fracties**
 - **Inbreng van de leden van de VVD-fractie**
 - **Inbreng van de leden van de D66-fractie**
 - **Inbreng van de leden van de PVV-fractie**
 - **Inbreng van de leden van de CDA-fractie**
 - **Inbreng van de leden van de SP-fractie**
 - **Inbreng van de leden van de PvdA-fractie**
 - **Inbreng van de leden van de GroenLinks-fractie**
- II **Reactie van de Minister voor Primair en Voortgezet Onderwijs**

I Vragen en opmerkingen uit de fracties

Inbreng van de leden van de VVD-fractie

De leden van de VVD-fractie hebben met interesse kennisgenomen van «Staatsexamens vo¹ 2022» en hebben hierover nog enkele vragen.

De leden van de VVD-fractie lezen dat het CvTE² is gestart met een pilot van examens afgenomen door de eigen vso³-docent. Zij begrijpen en onderschrijven de voordelen voor leerlingen hiervan, maar hebben tegelijkertijd nog wel vragen over de borging van de neutraliteit van de examinator. Hoe wordt die neutraliteit gegarandeerd? Ook lezen de leden dat de pilot komende examenperiode zal worden herhaald. Hoe is de eerste pilot geëvalueerd? Ook vragen zij welke lessen daaruit zijn getrokken en welke veranderingen zijn aangebracht voor de nieuwe pilot.

De leden lezen ook dat het CvTE en DUO⁴ uitvoeringsconsequenties voor eventuele aanpassingen aan de organisatie in beeld brengen. Welke mogelijke aanpassingen worden concreet in beeld gebracht?

De leden van de VVD-fractie vragen nog wat de totale kosten per afgenomen staatsexamen zijn. Kan de Minister deze kosten in beeld brengen? Hoe hebben deze kosten zich in de loop van de jaren ontwikkeld en wat zijn de kosten bij reguliere examens?

De leden lezen dat er in 2022 sprake was van een zeer hoge druk op de staatsexamenorganisatie. Hoe wil de Minister deze druk verlagen voor de eindexamenperiode in 2023? De leden hebben signalen ontvangen dat ook komend jaar de uitslag van het schriftelijk staatsexamen nog niet bekend is wanneer het mondelinge staatsexamen wordt afgenomen. Wat is de reden dat tijdige bekendmaking van het schriftelijk examen tot op heden niet gelukt is? Wanneer verwacht de Minister dat dit wel geregeld is? Tot slot vragen zij welke obstakels daarvoor moeten worden weggenomen.

Inbreng van de leden van de D66-fractie

De leden van de D66-fractie hebben met interesse kennisgenomen van de brief en willen de Minister nog enkele vragen voorleggen.

¹ vo: voortgezet onderwijs.

² CvTE: het College voor Toetsen en Examens.

³ vso: voortgezet speciaal onderwijs.

⁴ DUO: Dienst Uitvoering Onderwijs.

Deze leden lezen dat het communiceren van CE⁵-resultaten wordt meegenomen in een bredere aanpassing van de werkwijze. Deze leden vragen wanneer de Minister verwacht dat de staatsexamenkandidaten het resultaat van hun schriftelijk examen op 14 juni 2023 te horen krijgen. Zou dit eventueel ook los van de bredere werkwijze georganiseerd kunnen worden?

De leden als voornoemd vragen te reageren op de klachtenrapportage van het LBVSO⁶ over de staatsexamens van 2023 en met name in te gaan op de ervaringen over de leerachterstanden, de zorgachterstanden, het gebrek aan vertrouwen in de examenmaatregelen, het terugtrekken van kandidaten en het aanvragen van extra voorzieningen.

Inbreng van de leden van de PVV-fractie

Allereerst hebben de leden van de PVV-fractie vragen over het trage verloop van de verbeteragenda staatsexamens door het tekort aan capaciteit bij DUO en het CvTE en de verouderde systemen die er juist voor moeten zorgen dat herkansingen op deelcertificaten mogelijk zouden kunnen zijn.

Tevens vragen deze leden of de kritiek van de LBVSO dat er onvoldoende compensatie is voor de komende staatsexamens 2023, net zoals die er was tijdens de coronaperiode, gerechtvaardigd is, zeker gezien de kansongelijkheid tussen de reguliere examens en het staatsexamen en het feit dat juist leerlingen in het vso gebaat zijn bij meer maatwerk.

De leden spreken daarnaast hun zorgen uit over de vele klachten van examenkandidaten en/of hun ouder(s)/verzorger(s) over het staatsexamen 2023 met betrekking tot de rol van de vertrouwenspersoon/bijzit bij het mondelinge examen, aangezien het lerarentekort gemiddeld genomen in het vso het hoogst is en vso-scholen regelmatig moeten werken met een ingekort rooster wat een uiterst nadelig effect heeft op de kansen van leerlingen in het vso om het staatsexamen met succes af te leggen.

Inbreng van de leden van de CDA-fractie

De leden van de CDA-fractie hebben kennisgenomen van de brief over staatsexamens vo 2022 en zijn benieuwd naar de scenario's, die eind 2023 verwacht worden, hoe het staatsexamensysteem meer flexibel gemaakt kan worden. Deze leden hebben nog een enkele vraag.

Wat is de reden dat kandidaten die zich wel hebben aangemeld, maar zich op een later moment hebben teruggetrokken of niet aanwezig waren bij het examen, niet apart opgenomen worden in de aantallen, zodat een vergelijking met de afgelopen jaren gemakkelijker is? Wat zijn de eerste resultaten uit het onderzoek van het CvTE en DUO naar de terugtrekkingen en no-shows van kandidaten?

Wat is de reden dat diplomakandidaten van het staatsexamen alleen in het jaar dat ze opgaan voor het diploma een herkansing in kunnen zetten, terwijl ze wel alle jaren het volledige examen opnieuw mogen doen? Hoe leidt het jaarlijks opnieuw kunnen doen van een volledig examen tot minder werkdruk voor de examinatoren ten opzichte van elk jaar één herkansing in kunnen zetten?

⁵ CE: Centraal Eindexamen.

⁶ LBVSO: Leerlingen Belang Voortgezet Speciaal Onderwijs.

Inbreng van de leden van de SP-fractie

De leden van de SP-fractie hebben kennisgenomen van de brief over staatsexamens 2023. Zij hebben daar nog enkele vragen en opmerkingen over.

Het verloop van de staatsexamens 2022

Naast de nog bestaande corona-achterstanden, zorgen ook het lerarentekort en de chaos in het leerlingenvervoer voor grote problemen. Allereerst vragen de leden of de Minister bereid is de duimregeling voort te zetten voor de leerlingen die in de periode 2020 t/m 2023 begonnen zijn aan hun examens, zoals ook LBVSO voorstelt? Daarnaast blijkt dat de uitvoering van de motie van het lid Kwint c.s.⁷ nog altijd te wensen overlaat. Op welke wijze heeft de Minister dit gecommuniceerd? En is hij bereid dit nogmaals te doen en erop te wijzen dat examenvragen herhaald mogen worden en verhelderende opmerkingen mogen worden gemaakt door de mentor of vertrouwenspersoon?

Voortgangsrapportage verbeteragenda staatsexamen vo

Om ervoor te zorgen dat er genoeg staatsexaminatoren zijn om het staatsexamen goed te laten verlopen, is een passende vergoeding die aansluit bij de bekostiging van het voortgezet onderwijs noodzakelijk, aldus de leden van de SP-fractie. Wat vindt de Minister hiervan en is hij bereid om al dit jaar te zorgen voor een hogere en passende vergoeding voor alle examenbetrokkenen vooroplopend op het onderzoek daartoe?

Ook vragen de leden hoe het staat met het gelijktrekken van de examenuitslag van staatsexamenkandidaten en kandidaten uit het voortgezet onderwijs? Klopt het dat de Minister dit gaat regelen, maar dat het door verouderde systemen nog jaren kan duren? Waarom is dat zo? Hoe kan dit proces versneld worden? Is de Minister bereid om door te pakken zodat dit in 2023 al geregeld is, zoals dit ook bereikt wil worden met de petitie^{8,9}?

Motie over monitoring extra voorzieningen staatsexamens

Tevens heeft de Kamer een klachtenrapportage¹⁰ ontvangen van LBVSO over de staatsexamens. Graag ontvangen de leden een reactie van de Minister op dit rapport.

Inbreng van de leden van de PvdA-fractie

De leden van de PvdA-fractie hebben met belangstelling kennisgenomen van de onderhavige brief.

Deze leden verwijzen naar de motie van de leden De Hoop en Van Meenen van 17 februari 2022¹¹ die de regering verzocht om een nauwlettende monitoring van de uitvoering van extra voorzieningen tijdens de afnamedagen van schriftelijke en mondelinge examens en vragen hoe de Minister de notitie van het LBVSO «*Betere compensatie staatsexamens*

⁷ Kamerstuk 31 289, nr. 456.

⁸ Omroep Flevoland – Nieuws – Dronter docent: «Examenuitslag voor speciaal onderwijs gelijktrekken met regulier onderwijs».

⁹ Geef staatsexamenkandidaten hun examenresultaat op 14 juni 2023 – Petities.nl.

¹⁰ Zie Parlisonr. 2023Z01922, d.d. 6 februari 2023.

¹¹ Kamerstuk 31 289, nr. 511 van 17 februari 2022.

2023 voor vso, IVIO¹² en vavo¹³ examenkandidaten»¹⁴ zal betrekken bij deze monitoring en welke consequenties hij hieraan verbindt voor de staatsexamens van 2023.

Leerlingen op de vavo's in Nederland doen geen staatsexamen, maar een regulier examen. In tegenstelling tot gewone vo-scholen is het daar echter veel gebruikelijker om hun examens te spreiden over meerdere examenjaren. De leden begrijpen dat in het servicedocument wordt gesteld dat staatsexamenkandidaten de mogelijkheid krijgen het resultaat van één vak niet te betrekken bij het slagen (de duimregeling) in examenjaar 2023 als ze resultaten inbrengen uit examenjaar 2020, 2021 of 2022. Betekent dit een rechtsongelijkheid tussen staatsexamenkandidaten en onder andere kandidaten aan een vavo-instelling? Ook enkele duizenden vavo-kandidaten gaan immers in 2023 op voor een diploma en brengen daarbij meestal ook resultaten in uit deze examenjaren. Had de oorspronkelijke motie inzake het beschikbaar houden van de duimregeling uit 2021¹⁵ niet betrekking op zowel staatsexamenkandidaten als vavo-kandidaten? Klopt de indruk die de leden van de PvdA-fractie krijgen dat in het proces erna de vavo-kandidaten buiten beeld zijn geraakt, toen in 2022 een nieuwe motie werd aangenomen¹⁶ en de Minister hier uitvoering aan gaf? Welke overwegingen liggen hieraan ten grondslag? Of ziet de Minister dit als een geval van domme pech, die geen rechtvaardiging behoeft?

Inbreng van de leden van de GroenLinks-fractie

De leden van de GroenLinks-fractie hebben de brief over de staatsexamens 2022 met aandacht gelezen. De leden maken zich al jaren hard voor het verbeteren van het stelsel van de staatsexamens en een betere aansluiting voor de behoeften van leerlingen op het voorgezet speciaal onderwijs.

Effect coronamaatregelen

De leden van de GroenLinks-fractie hebben met interesse gelezen op welke manier er gebruik is gemaakt van de mogelijkheid van de duimregeling in 2022. Uit het Servicedocument Staatsexamens 2023 begrijpen ze dat staatsexamenkandidaten die in 2023 opgaan voor het diploma en een of meer resultaten inbrengen uit examenjaren 2020, 2021 en/of 2022, het recht hebben op toepassing van de duimregeling. Deze duimregeling geldt dus niet voor resultaten uit 2023. Kan de Minister uitleggen waarom hiervoor gekozen is? Kent de Minister de bezwaren hiertegen van het LBVSO, onder andere opgeschreven in de Klachtenrapportage Staatsexamen 2023¹⁷? Kan de Minister reageren op de bezwaren van het LBVSO?

De leden van de GroenLinks-fractie constateren dat vso-leerlingen naast gevolgen van coronamaatregelen ook te maken hebben met gevolgen van de crisis in het leerlingenvervoer en het lerarentekort, dat in het speciaal onderwijs (zowel in speciaal basisonderwijs als het vso) hoger is dan in het reguliere onderwijs. Op welke manier heeft de Minister deze gevolgen ook meegewogen in zijn beslissing over versoepelingen voor de staatsexamens 2023? Heeft de Minister in beeld hoe groot de gevolgen zijn van

¹² IVIO: primair- en voortgezet afstandsonderwijs.

¹³ vavo: voortgezet algemeen volwassenenonderwijs.

¹⁴ Parlisnr. 2022D56302, d.d. 20 december 2022.

¹⁵ Kamerstuk 35 570 VIII, nr. 187.

¹⁶ Kamerstuk 31 289, nr. 510.

¹⁷ Zie Parlisnr. 2023Z01922, d.d. 6 februari 2023.

deze twee crisis (leerlingenvervoer en lerarentekort) voor de vso-leerlingen? Is bijvoorbeeld in beeld hoeveel lessen zij gemist hebben hierdoor? Zijn deze leerlingen in het oog van de Minister voldoende voorbereid op de komende examens? Kan de Minister reageren op de klachten die hierover zijn verzameld door het LBVSO in de Klachtenrapportage Staatsexamen 2023¹⁸?

De leden van de GroenLinks-fractie begrijpen ook dat er nog steeds onduidelijkheid heerst over het laten aansluiten van een vertrouwenspersoon tijdens een mondeling examen en de uitvoering van de motie van het lid Kwint waarin verzocht werd dat de vertrouwenspersoon vragen mag herhalen of een verhelderende opmerking mag maken. Kan de Minister voor de staatsexamens 2023 duidelijk maken wat deze vertrouwenspersoon wel of niet mag doen, zodat daar geen onduidelijkheid over blijft bestaan?

De leden van de GroenLinks-fractie begrijpen dat staatsexamenkandidaten ook dit jaar niet de uitslag van hun schriftelijk examen tegelijk zullen krijgen met de leerlingen in het voortgezet onderwijs (op 14 juni 2023). Hun resultaat wordt geheimgehouden totdat ze ook hun mondeling examen hebben afgelegd. Kan de Minister uitleggen waarom dit nog steeds zo is, ondanks toezeggingen op dit vlak? Vindt de Minister dat staatsexamenkandidaten zich hierdoor goed kunnen voorbereiden op hun mondelinge examens? Hoe kijkt de Minister naar de petitie¹⁹ die opgestart is voor gelijkheid op dit vlak? Kan de Minister reageren op de petitie? En op welke manier gaat de Minister het gespecialiseerd voortgezet onderwijs onderbrengen bij het vo, zoals in het regeerakkoord staat? Wordt het gespecialiseerd voortgezet onderwijs daarbij betrokken?

Voortgangrapportage verbeteragenda staatsexamen vo

De leden van de GroenLinks-fractie zijn positief dat er wordt gewerkt aan de verbeteragenda staatsexamens vo. Zij vragen al lange tijd om verbeteringen in deze examenstructuur. Daarom is het volgens deze leden teleurstellend om te lezen dat de complete set aan voorstellen pas eind 2024 door het CvTE wordt opgeleverd. Dat duurt dus nog bijna twee jaar. Daarna kan pas gestart worden met de implementatie, zo lezen de leden. Waarom moet dit allemaal zo lang duren? Is het niet mogelijk om delen alvast eerder op te leveren en in te voeren? Wat wordt er in de tussentijd geregeld voor staatsexamen kandidaten, die tegen problemen in het systeem aanlopen? Hoe wordt bijvoorbeeld in de tussentijd gewerkt aan het vergroten van de capaciteit van examinatoren en andere examenbetrekkenden?

II Reactie van de Minister voor Primair en Voortgezet Onderwijs

¹⁸ Ibidem.

¹⁹ Geef staatsexamenkandidaten hun examenresultaat op 14 juni 2023 – Petities.nl; zie Parlisnr. 2023Z01515.